

Ozadje naftovoda Trst-Dunaj

Avstrija ima na izbiro tri naftovode - tudi sovjetskega

Gleda mnenja Avstrijskega društva proučevanje napeljav naftovoda, ki ga omenili že v zadnji številki, zdaj znane še nekatere druge pobude. Izvedenci so proučili tri načrte za napeljavo naftovodov, iz katerih avstrijska industrija črpa nove količine pogonskega goriva. Napeljava naftovoda iz Trsta na Dunaj predlaga italijanski državni konzorcij ENI, ki ga vodi podjetje inž. E. Mattei. Na Dunaju so proučili tudi navezavo Av-

strije na naftovod iz Sovjetske zveze, in sicer od Urala do Bratislave, in končno na južnonemški naftovod, in sicer od Ingolstadta. (V tem mestu bi se končal naftovod iz Genova, ki ga bodo zgradili na pobudo ENI). Na Dunaju kažejo precejšnjo previdnost glede navezave na naftovod iz Sovjetske zveze. Tako previdnost je svetoval tudi bavarski minister za gospodarstvo dr. O. Schedl, toda prav tako so na Dunaju prepričani, da ne bo naftovod od Ingolstadta mogel dobavljati Avstriji dovolj petroleja, ker bo že sama Zah. Nemčija potrebovala velike količine.

V zadnjem času so se tudi sami Rusi premislili in ne ponujajo več Avstriji petroleja po naftovodu čez Bratislavo. Odkrito so povedali, da se ne čutijo vezane, da bi petrolej, ki ga dobavljajo Avstriji v smislu trgovinske pogodbe, dovažali prav po naftovodu iz Bratislave na Dunaj. Prvotno so bili v Sovjetski zvezi državljanima mnenja in so bili celo pripravljene prispevati za graditev naftovoda od Bratislave do Dunaja. Sicer so na Dunaju mnenja, da gre morda trenutno za sovjetsko taktično potezo in da končno ne bodo sovjetske izvozne podjetja nasprotna dobavljanju petroleja Avstriji po naftovodu. Kakor poroča Deutsche Zeitung, sklepajo to po gledišču, ki ga zavzema italijanski konzorcij ENI. Ta namreč v svojih ponudbah glede izvirne njegovih načrtov računa z možnostjo, da se Avstrija v resnici lahko naveže na sovjetski naftovod pri Bratislavi.

Vsekakor je Društvo za proučevanje naftovodov mnenja, da je treba naftovod Trst - Dunaj, zgraditi vsaj do leta 1964, kar bi tedaj Avstrija morala upoštevati najmanj 1 milijon ton petroleja na leto. Delo bi bilo treba začeti najkasneje leta 1963. Načrti za graditev so v glavnih potezih že napravljene; stroški bi znašali okoli 800 milijonov šilingov (20 milijard lir). Pri družbi, ki bi gradila naftovod, hočejo sodelovati tudi Avstrijsko državno podjetje Österreichischer Mineralöl Verwaltungs AG (OMV) in podjetje Shell in Mobil. Kakor zaključuje omenjeni list svoje poročilo, je

zbudila pozornost vest, da sta v tej zvezi obe tržaški petrolejski čistilnici nedavno sklenili močno povečati svojo zmogljivost.

Avstrijska vlada še ni odločila, na kateri naftovod naj se Avstrija naveže.

Arabski strah pred sovjetskimi petrolejem

Za čas od 15. do 21. oktobra je bila sklicana velika petrolejska konferenca v Kairu; na željo egiptovske vlade je bila premeščena na univerzo v Aleksandriji. Napovedana je bila udeležba kar 400 predstavnikov vlad in petrolejskih družb iz držav, v katerih pridobivajo petrolej. Glavna beseda gre državam Arabske lige, ki jih je 11. Na dnevnem redu so razna sporna vprašanja, ki se pojavljajo v svetovni trgovini s petrolejem. Prav tako je bila zagotovljena tudi udeležba petrolejskih družb iz Združenih ameriških držav, (kar 81 odposlancev), Sovjetske zveze, Velike Britanije (39 odposlancev), Venezuele, Mehike, Indonezije, Brazilije in verjetno tudi Argentine. Zastopana je tudi znana italijanska ustanova ENI, Ente Nazionale Idrocarburi.

Med spornimi vprašanji je zlasti vprašanje o ustaljenosti petrolejskih cen. Države Srednjega vzhoda se v zadnjem času vznemirjajo zaradi znižanja cene sovjetskega petroleja, ki vedno bolj poplavlja zahodni evropski trg, kamor izstopajo petroleji tudi države Srednjega vzhoda. Sovjetska zveza izvaža približno 550.000 sodov (1 sod drži približno 147 litrov) na dan in ta izvoz še vedno narašča. Okoli 70% izvoženega sovjetskega petroleja gre v Zahodno Evropo. Sovjetski petrolej krije okoli 9% potreb zahodnoevropskega trga. Arabske države se vznemirjajo še posebno zaradi teženja, da bi se cena sovjetskega petroleja še znižala.

Tudi vprašanje ugodnosti, ki naj bi jih bil deležen prevoz petroleja iz arabskih držav po Sueskem prekopu v Evropo je na dnevnem redu. Poleg tega bi rade nekateri države imele večji delež na dobiku od petroleja, ki se pridobiva na njihovem ozemlju.

Več sovjetskega petroleja za Švedsko?

Iz Stockholma poročajo, da se prihodnji mesec prične pogajanja s Sovjetsko zvezo za obnovitev trgovinske pogodbe oziroma določitev blagovnih kontingentov za prihodnje leto. Švedsko-sovjetska izmenjava se bo na sovjetsko željo povečala za 8-10%. Tudi Švedi bi radi čimbolj povečali izvoz v Sovjetsko zvezo. Švedska ne želi, da bi v zameno uvažala pretežno petrolejske izdelke kakor danes. Nasprotno, pa bi Sovjetska zveza rada izvoz petroleja še povečala. Saj je švedski gospodarski delegaciji, ki sestoji iz 25 odposlancev in ki je na krožnem potovanju po državi, razkazala tudi petrolejske vrelce pri Kujbiševu. Prav tako močno sovjetsko odposlanstvo odide na Švedsko.

Vrednost blagovne izmenjave med obema državama naj bi po sedanjem sporazumu dosegla okoli 300 milijonov švedskih kron (okoli 34 milijard lir) v obeh smereh. Neki švedski konzorcij je dobil od Rusov do leta 1964 za 150 milijonov švedskih kron naftovodnih cevi. Švedi bodo tudi izvažali stroje in razno opremo za sovjetsko industrijo, v prvi vrsti za tovarne papirja in celuloze. Sovjetska zveza hoče v prihodnjih treh letih povečati proizvodnjo celuloze za 5-7 milijonov ton. Petrolej iz vrelcev pri Kujbiševu vsebuje 3% žvepla, zato ni posebno prikladen za švedsko industrijo. Danes uvažajo Švedska iz Sovjetske zveze približno eno petino petroleja, ki ga potrebuje. V Stockholmu pričakujejo, da bodo Rusi še znižali ceno svojega petroleja, ko bosta dograjena naftovoda do litvanskih pristanišč Klaipede in Ventspilsa.

VEČ SOVJETSKEGA PETROLEJA NA FINSKO

Med Sovjetsko zvezo in Finsko je bil podpisan dodatni zapisnik o petletni trgovinski pogodbi o trgovinski izmenjavi med obema državama. Trgovina se bo povečala približno za 5%. Finci bodo iz Sovjetske zveze uvažali še več petroleja kakor doslej, nadalje železne odpadke, razne zlitine in azbest, izvažali pa bodo v Sovjetsko zvezo pohištvo, sestavne dele za lesene hiše, mleko v prahu, športno opremo in plemenitno živino.

objubile vladi podporo, toda vprašanje je, kako daleč pojde ta podpora. Poznavalci razmer ne izključujejo možnosti, da pride pozneje lahko tudi do državnega udara za zopetno združitve z Egiptom. Dopisnik dostavlja, da se vladajoči krogi bojijo, da bi prevladal vpliv komunistične stranke, ki je imela pred nastopom predsednika Naserja večino občin v svojih rokah. Komunisti so pozvali stranke na sodelovanje v skupni »nacionalni fronti«. Zanimivo je, da je polkovnik Naser kot oseba še vedno zelo popularen med Sirci, medtem ko tega ni mogoče trditviti o Egipčanih sploh.

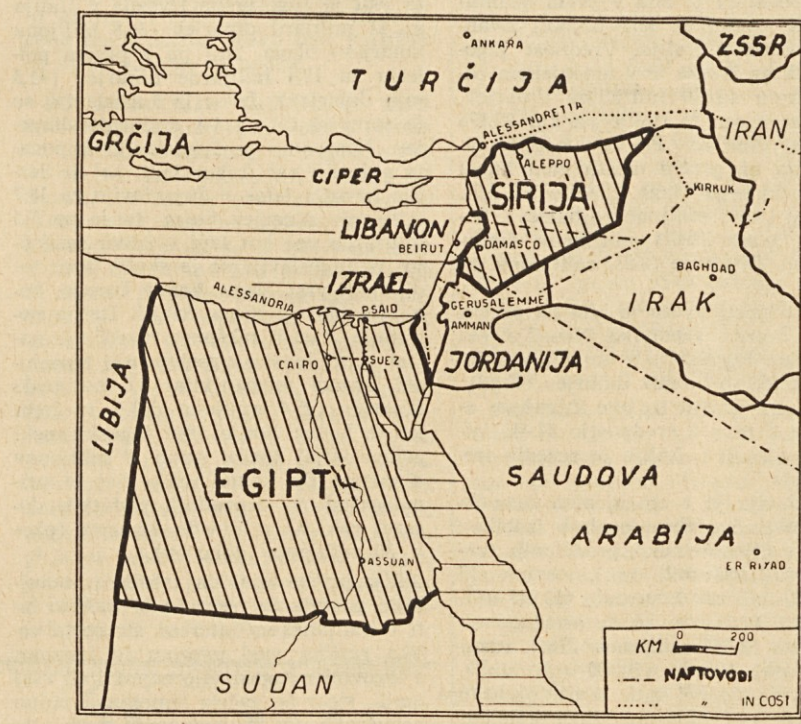
Sirija na nevarni poti

Po državnem udaru, ki ga je izvršilo vojaštvo 28. septembra, se je Sirija ločila od Združenih arabskih republik in je postala zopet neodvisna država, ki bo zastopana tudi v Organizaciji združenih narodov. Neodvisno Sirijo je najprej priznalo nekaj manjših držav, med velikimi silami pa prva Sovjetska zveza in nato še druge.

Nekaj podatkov nam v glavnem že označi, kakšnega pomena je bila Sirija za Združeno arabsko republiko: v Siriji živi okoli 4,6 milijona ljudi, v Egiptu 26,1 milijona. Dohodek na posameznega prebivalca doseže v Siriji 200 dolarjev, v Egiptu 110 dolarjev. Sirija meri 181.000 kv. kilometrov, Egipt 1 milijon kv. kilometrov, toda v Siriji je okoli 55.000 kv. km orno zemlje, v Egiptu pa samo okoli 28.000 kv. km. Do leta 1944 je bila Sirija pod angleškim pokroviteljstvom, tedaj je dosegla neodvisnost, vendar so Angleži in Francoz odšli šele dve leti nato.

Ceprav ima Naser v Angliji mnogo nasprotnikov, ker je bil eden izmed glavnih borec za osvoboditev Egipta izpod angleškega pokroviteljstva, se v Londonu ne navdušujejo za novo vlado v Siriji, ki jo vodi Mamoun al-Kuzbari. Domnevajo namreč, da ima sedanja vlada premalo opore med ljudstvom. Dopisnik ameriškega lista »New York Times« ugotavlja, da je sedanja vlada v Damasku usmerjena na desno in da predstavlja koristi trgovine, svobodnih podjetij in zahodno usmerjenih ljudi. Sama pravi, da je njen gospodarski sistem »napredni kapitalizem«.

Predsednik vlade dr. Kuzbari je bil prej odvetnik petih največjih družb v Siriji. Vprašanje je, ali bo sedanja vlada lahko zadovoljila zahtevam delavstva in kmetov. Vprašanje je tudi, ali bo uživala podporo in odobranje 14 tisoč študentov univerze v Damasku, ki jim lebi pred očmi arabska enotnost; tudi mladi častniki so navdušeni prišasti arabske enotnosti in častniki, ki so izvršili državni udar nimajo dovolj lastnih prištevov med vojsko, pač pa jih druge skupine častnikov samo podpirajo. Politične stranke so sicer

Dr. J. Bronowski je napisal za londonski list »Sunday Times« daljšo razpravo o vprašanju, ki je začelo vznemirjati sociologe in tudi te državne, kako bo namreč mogoče prehraniti 5 milijard ljudi. Toliko bo namreč stelo prebivalstvo Zemlje že čez dobrih 40 let, kar pomeni, da se bo podvojilo. V tem pogledu bo človeštvu v veliki meri pomagal razvoj industrije, ki ga bo omogočala jedrska energija. Seveda se mora človeštvo že zdaj pripravljati in razmišljati, kakšno bo življenje in kakšna bo človeška prehrana okoli leta 2000.

TREBA BO TRIKRAT VEČ HRANE

Človeštvo bo tedaj postavljeno pred dve glavni vprašanji, pravi Bronowski: potrebo po prehrani in vprašanje potrebe po povečanju energije. Pisec meni, da se bo človeštvo verjetno oddaljilo od sedanjih velikanskih mest in civilizacijskih središč ter bo rajši živelo v manjših, lepo urejenih skupnostih. Po računih izvedencev se bo prebivalstvo do leta 2000 nekoliko podvojilo, toda hrane bo treba zanj pripraviti več. Jasno je, da se gospodarsko nerazvite države ne bodo mogle zadovoljiti s sedanjimi razmerami in s sedanjo hrano, ki jo pogosto zadostuje samo za to, da se ljudje v teh deželah ohranijo pri življenju. Te dežele bodo težile za tem, da se prehrana njihovega prebivalstva zboljša; zato je dr. Bronowski mnenja, da bo treba količino živil do leta 2000 ne samo podvojiti, ampak celo potrojiti. Pisec se strinja z mnenjem nekaterih izvedencev, da se bo kmetijstvo do leta 2000 lahko toliko izpopolnilo, da bo potrebno hrano pridelalo brez radikalnih sprememb in preobraz, toda po letu 2000 bodo za prehrano člo-

Ali bo hrane za 5 milijard ljudi?

Kako se bo človeštvo hranilo okoli leta 2000

veštva potrebne revolucionarne izpremembe v pridobivanju živil.

DAJALI BODO SREČA IN OBISTI

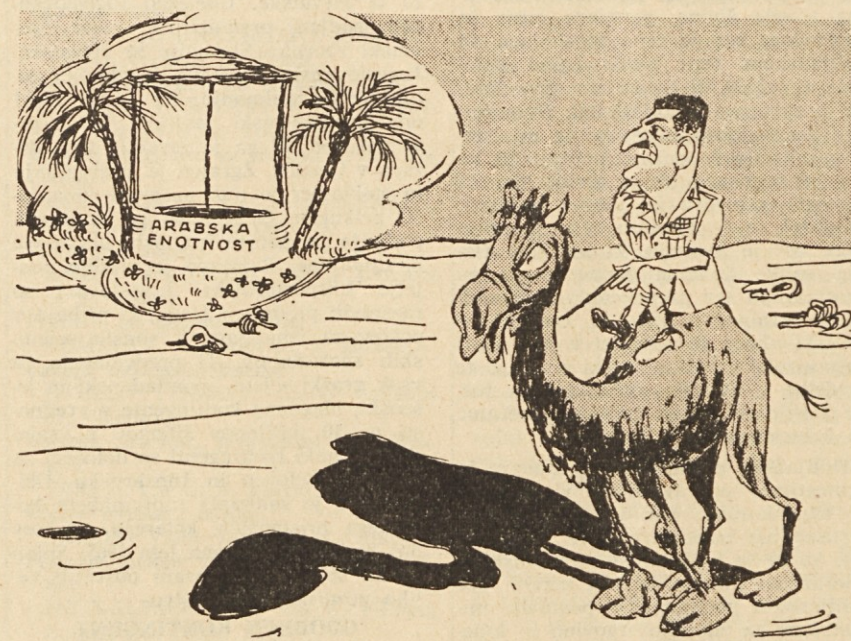
Prav tako je potrebno sistematično biološko raziskovanje; v resnici se je mikrobiologija že začela, zlasti glede mikrobiologije in molekularne biologije. Biologija ne more biti nikakor postranska veda, zgrebeno je mnenje, da gre še vedno prvo mesto fiziki, za katero je bila zlata doba v prvih 50 letih tega stoletja. Fizika je res dala zelo praktične rezultate ter je silovito povečala nadzorstvo človeka nad njegovim fizikalnim okoljem. Toda druga polovica tega stoletja bo zlata doba za biologijo, ki bo prinesla nova odkritja in odprla nove poglede v bazične postopke življenja, v delovanje, bolezen in starost. V redkih primerih se nam je danes že posrečilo nadomestiti bolno obist z zdravom. Napovedano je bilo, da bomo okoli leta 2000 bolno srce nadomestili z zdravim in da bodo v bolnišnicah nabirali sveža srca in tudi druge organe, kakor zdaj zbirajo človeško kri.

Nadzorstvo nad biološkim okoljem nam bo prineslo temeljite spremembe tudi na področju prehrane. Danes lahko povečamo donos naših pridelkov za prehrano, kakor na primer žita, z dodajanjem gnojil, ki dovajajo rastlini dušik za pospešitev rasti. Toda poznamo tudi rastline, kakor fižol in grah, ki ne potrebujejo dušika od gnojil. Te rastline imajo namreč na svojih kore-

ZIVALI BI SE MOGLE PASTI PO MORSKIH ALGAH

Okoli leta 2000 se bo tudi postavilo vprašanje vzreje živine v primernih količinah. Potrebnovali bi primerno oblikovano žival, ki bi lahko uživala pomorske alge, kakor na primer iste prašiče z rilcem hrano po zemlji. Alge dalec preživljajo mikroskopske živalce, toda pri sedanjem naravnem življenjskem potopku bi bilo treba okoli 3 tone alge, da bi lahko napravili eno sardino. Mogoče bomo pridobili, ako odkrijemo žival, ki bi se pasla neposredno po morskih algah. Tako bi pridobili velike količine živalskega proteina in s tem obogatili vegetarijansko hrano.

Sam pisec pravi, da je nekoliko čudno primerjati življenje ljudi z ustrezno mehanično energijo dveh ton premoga na leto ali 20 sužnjev. V resnici pa bi ne bilo mogoče doseči tako velikih količin energije, ako ne bi odkrili jedrske energije. Tako visoke ravni ne bi dosegli niti spriči najrazličnejših virov energije, kakor so tradicionalna goriva ter ne bi mogli temnooptičnih

Angleški karikaturist (»Evening Standard«) je po svoje prikazal ločitev Sirije od Združenih arabskih republik oziroma od Egipta. Arabska enotnost se je oddaljila od Naserja, ki je bil njen glavni pobudnik. Toda razvoj je že pokazal, da se Naser nikakor ne mara za vselej odpovedati temu svojemu velikemu načrtu. Po uporu v Siriji je takoj sprevidel, da bi bilo prelivanje krvi nesmiselno in da bi pokvarilo prav

Gana med Vzhodom in Zahodom

Za jez na Volti so potrebne milijarde iz tujine

Predsednik Gane dr. Nkrumah je obvladal notranjo politično napetost, ki je povzročil nastop opozicije med njegovo odnositeljno, in posveča zdaj posebno pažnjo gospodarsko-socialnemu položaju. Prav v tem je bilo žarišče opozicije proti njemu; vlada je bila namreč prisiljena zaradi ozdravitve gospodarske krize seč po nekaterih nepopularnih ukrepih, kakor po novih davkih in posebnem prispevku delavcev in namencev v državno blagajno. Pri iskanju izhoda iz gospodarsko-socialnih težav računa vlada na podporo iz tujine. V tem pogledu je zanimivo, da se Gana ni oddaljila ne za vzhodni, ne za zahodni blok, temveč hoče ostati v skupini nevezanih (nevturalnih) držav. Tako ji je ostala odprta pot tudi za gospodarsko pomoč z obeh strani.

Glavni smoter vlade na gospodarskem področju je industrializacija dežele. Ta načrt je povezan z graditvijo velikega jezua na reki Volti, ki bi stal 300 milijonov dolarjev in bi omogočil elektrifikacijo dežele. Tu bi nastale namreč velike hidroelektrarne. Za izvedbo tako velikega načrta je seveda potrebna velika pomoč iz tujine. Sovjetska zveza, ki jo je nedavno obiskal dr. Kwame Nkrumah je ponudila 115 milijonov dolarjev. Združene ameriške države so še meseca junija bile pripravljene prispevati 133 milijonov dolarjev za izvedbo omenjenega načrta. Pozneje so se premislili in če se obvestila ameriškega tiska točna, se je to zgodilo zaradi nastopa dr. Nkrumaha na beograjski konferenci. Ta se je namreč bolj postavil na stran Moskve, tako poročajo ameriški listi, kakor Washingtona.

Pred dobrimi 14 dnevi je ameriška vlada sporočila, da bo na novo proučila položaj v Gani in da se bo nato oddala glede kredita za graditev jezua čez Volto. V posebnem pismu, ki ga je dr. Nkrumah naslovil na Kennedyja, je izjavil željo, da bi se ameriška vlada v tem pogledu oddala vsaj do 13. oktobra, ker se je Gana z neko italijansko družbo, ki bi izvršila začetna dela na Volto, dogovorila, da ji bo do 17. oktobra sporočila končen sklep. Zneje je ganska vlada obvestila Ameriko, da je bil rok sporazumno z italijanskim podjetjem podaljšan za 60 dni. Ob drugih priložnostih ni dr. Nkrumah prikladal, da se bo obrnil za pomoč na Sovjetsko zvezo, ako mu Amerika ne posodi denarja.

JUGOSLOVANSKA POMOČ GANI

Nedavno se je mudilo v Jugoslaviji posebno gospodarsko odposlanstvo iz

Gane, ki ga je vodil minister za Industrijo Kroha Edusej. Minister se je pogajal s predsednikom komiteja za zunanjo trgovino Sergejem Kraigherjem o poglobitvi gospodarskega sodelovanja. Med obema državama je bil podpisan dolgoročen sporazum o trgovini, plovbi ter o gospodarskem in znanstvenotehničnem sodelovanju. Blagovna izmenjava v letu 1961/62 naj doseže v vsaki smeri 2,5 milijona ganskih funtov, do leta 1965/66 pa naj se dvigne na 5 milijonov funtov. Sporazum predvideva tudi štipendiranje ganskih študentov, ki se bodo šolali v Jugoslaviji. Jugoslovanska vlada je jugoslovanskim gospodarskim organizacijam dala na razpolago 3,6 milijona ganskih funtov za dobavo investicijske opreme Gani. Ko bo izkoriščen ta kredit, je Jugoslavija pripravljena podeliti nov kredit, tako da bi skupno kreditiranje doseglo 5 milijonov ganskih funtov.

ZSSR ostane v atomski ustanovi

Na zborovanju mednarodne atomske ustanove IAEA na Dunaju je načelnik sovjetskega odposlanstva prof. Emeljnov ostro napadel Združene ameriške države, češ da hočejo Mednarodno atomsko ustanovo uporabiti kot orodje za zahodno politiko. Za novega glavnega ravnatelja je bil predložen švedski atomski izvedenec Sigmar Eklund. Emeljnov je dejal, da bo tudi Eklund postal orodje zahodne politike, ako sprejme to mesto; nato je v znak protesta zapustil zborovanje. V dvorani je ostal Molotov, ki stalno zastopa SZ, in ostali člani delegacije. Nekateri so mislili, da bo Sovjetska zveza izstopila iz Mednarodne atomske ustanove, vendar do tega ni prišlo. Na Dunaju so odbili predlog vzhodnih držav, naj bi v atomsko ustanovo sprejeli LR Kitajskega namesto nacionalistične Kitajske, ki je zdaj zastopana.

Prav med zborovanjem Mednarodne atomske ustanove, na katerem je prislo do ostrega nastopa prof. Emeljnova, je bil v dunajskem hotelu Bristol podpisan sporazum med Sovjetsko zvezo in Indijo o sodelovanju za mirno uporabo atomske energije. Moskva bo dobavljala Indiji reaktorje in jedrsko gorivo. Med državami bodo tudi izmenjavali atomske izvedence. Emeljnov je ob tej priložnosti izjavil, da ta sporazum ne predvideva nadzorovanja nad uporabo dobavljenih potrebin, medtem ko IAEA postavlja takšno nadzorstvo kot pogoj za podelitev pomoči.

plemen nikdar dvigniti na življenjsko raven belcev. Šele okoli leta 2000 bo možno prav s pomočjo jedrske energije dvigniti življenje zaostalih dežel na raven Zahodne Evrope. Jedrska energija je nujno potrebna ne samo, da dosežemo zadostno količino celotne energije, temveč tudi zato, da jo lahko postavimo prav tam, kjer je potrebna. Danes je svetovno gospodarstvo skrivljeno na zaradi velikih praznot v Aziji, Afriki in Južni Ameriki, ki so sicer polne energije. Ob koncu tega stoletja bomo doživeli pravo revolucijo zaradi uporabe električne energije v teh deželah, ker bo mogoče proizvajati električno energijo z jedrskim gorivom. To je milijonkrat bolj koncentrirano gorivo, ki mehanično gorivo. Tona urana ali težkega vodika bo pridobila več energije kakor milijon ton premoga. Nič ne more danes preplejati milijona ton premoga v avstralsko puščavo ali v afriške rudnike bakra, toda nobenih težav ne predstavlja prevoz ene tone urana ali težkega vodika v te kraje. Okoli leta 2000 bo mogoče pridobivati električno energijo, kjerkoli bomo hoteli. Zaradi velike koncentracije industrije smo danes zgradili nekaj velikanskih mest; ta bodo počasi izginila, ki bi mogoče energijo razširili po vsem svetu.

Hkrati ne bodo več zaradi avtomatizacije potrebne tolikšne množice napol izobraženih ljudi. Tovarne ne bodo več vezane na velika mesta, kjer stanujejo še danes tolikšne množice delavstva. Jedrska energija in avtomatizacija bosta porazdelili industrijo na večje površine. Tako obstaja upanje, da bo mogoče velikanske množice prebivalstva, ki jih privablja industrija, razseliti na širša področja. Ljudje bodo živeli v krajih, kjer bodo delali, in sicer v manjših mestih, ki ne bodo več drobila njihovega osebnega življenja.

Sam pisec pravi, da je nekoliko čudno primerjati življenje ljudi z ustrezno mehanično energijo dveh ton premoga na leto ali 20 sužnjev. V resnici pa bi ne bilo mogoče doseči tako velikih količin energije, ako ne bi odkrili jedrske energije. Tako visoke ravni ne bi dosegli niti spriči najrazličnejših virov energije, kakor so tradicionalna goriva ter ne bi mogli temnooptičnih

Ljubljana dobi jedrski reaktor

Na levi obali Save pri Ljubljani je vse pripravljeno za jedrski reaktor, ki ga je nabavil v Ameriki Nuklearni inštitut »Jožef Stefan« v Ljubljani. Pogodbo o dobavi reaktorja so nedavno podpisali na Dunaju. Nekaj delov reaktorja bodo izdelali v Jugoslaviji.

Takšen reaktor znanke Triga II, je nabavila lani že Finska. Poleg tega prejme Jugoslavija 13.000 gramov urana, obogatenega za 20% z izotopom U-235 v obliki gorilnih elementov ter 5 gramov za 90% z izotopom U-235 obogatene urana kot »indikacijski material« v merilne namene. Dobava urana se bo izvršila na podlagi sporazuma iz leta 1959 med IAEA in ZDA o sodelovanju. Tudi uran bodo dobavile ZDA. Jugoslovanska vlada je marca 1961 zaprosila za pomoč IAEA (Mednarodno atomsko ustanovo) in guvernerski svet te organizacije je 7. aprila prošnji ugodil. Reaktor bo velika pridobitev za Ljubljano, posebno pa za univerzo in za nuklearni inštitut, ker se bo mlajši rod znanstvenikov in bodočih praktikov lahko učil in delal poizkuse doma. Pripravil bo tudi pot za gradnjo bodočih jedrskih elektrarn, do katerih bo tudi v Jugoslaviji prejel slej prišlo; kajti potrošnja električne energije se tako hitro veča, da bo treba misliti ne samo na gradnjo hidroelektrarn na pogon s premogom, temveč tudi na elektrarne, ki jih bo gnala jedrska energija.

menen

V številu ni vse

Zadnjič ste brali v »Gospodarstvu«, da dela glasovitosti italijanski pisatelj A. Moravia po tri ure na dan, in sicer od 9. do 12. ure; potem nič več in ponovi se celo ne. Tudi neki avstrijski pisatelj je pred leti povedal isto o sebi. Zadostuje torej, da pisatelj piše po tri ure na dan, da iz njegove pisarnice nastajajo knjige. Ni pa Moravia povedal, po koliko ur je prejel študijski kot mlad, da je prišel v zrelih letih do tega, da mu je dovolj, ako dela tako kratke čase.

V drugi zvezi je pisatelj povedal še nekaj pravi zanimivega: njegove knjige se tiskajo tudi v 100.000 izvodih. Mi bi lahko še dodali, da jih tudi zelo prevažajo v tujino, tudi v srbohrvaščino. V teh 100.000 je razlaga, zakaj Moravia lahko dela samo tri ure na dan, torej 18 ur na teden in lahko kljub temu živi kot gospod.

France Bevk, čigar 70-letnica smo že pred leti praznovali v Trstu in ki se tako lahko hodi po Tivoliju, kakor skaklja njegova bel planin po Tominškem, je nedavno potočil svojemu prijatelju, da ne more delati več kakor po 11 ur na dan, kot je delal nekdanj. Zdal, ko mu je država preskrbela primerno pokojnico in deloma lahko tudi živi od sadov svojega dela v mladosti — saj založniška podjetja plačujejo pisateljem honorar tudi za ponatise — mu seveda niti ni potrebno delati po 11 ur. Toda nekdanj? Koliko ur mora naš umetnik ali umski delavec sploh delati, ako se hoče posvetiti res samo svoji umetnosti in od nje živeti ter hraniti svojo družino?

Slovenci smo narod, ki radi čitamo knjige in časnike. In po pravici se s tem lahko ponašamo pred drugimi in še posebno pred tistimi, ki bi nas radi pred tujci še vedno prikazali kot čredo brez kulturnih potreb. Toda premalo nas je, da bi lahko knjige tiskali v 100.000 izvodih. Zato morajo naši pisatelji in vsi, ki sukamo pero, delati po marsikatero uro več na dan kakor umski tvorci drugih narodov, podnevi in ponoči, ob delavnikih in praznikih, v šoli, v uradu, ambulanti in doma. K sreči ni več lešterb na olje, sveč in petrolej, da bi preganjale temo Rebuli, Budalu in drugim, ki tren uram italijanskega pisca ob sončni svetlobi dodajajo še tam manj pet po dnevi in druge štiri do pet ponoči.

In vendar niso omagali, kakor ni Cankar in drugi pred njim. Malo nas je Slovencev in na tej strani nas še vedno kuhajo v velikih kotlih z raznimi začimbami, kakor so demokracija, urbanizem, dva tisočletna kulturna tradicija in druge opojne ideje, da bi nas omanili in toliko laže pohrustali, a vendar vztrajamo in bomo vneti v številu, temveč tudi v volji in pridnosti! Nič ne de, če bo treba delati tudi po 11 ur na dan in v zamejstvu še več. Tu v zamejstvu nam je treba samo prave trme in svete jeze nad krivico in proti tistim, ki nam ne dajejo, kar nam pripada, samo zato, ker nas je manj kakor njih.

Potreba nam je že zvest, da z nami čuti ves narod — in ta je danes veliko močnejši, kakor je bil — za ostali svet, ki nas je vedno pustil na cedilu, ko smo bili najbolj potrebni pomoči in nanjo računali, pa nam več ne bode mar!

— lb —

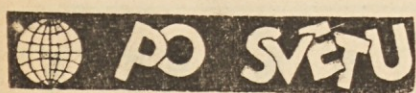
IZ ŽIVLJENJA

Prava sreča je samo v naravni odmaknjenosti ter je sovražnik pompa in hrupa. Izvira predvsem iz uživanja samega sebe, nato pa od prijateljske in pogovarjanja v zbrani družbi.

Profesor: »Vi gospodi, tam zadaj v zadnji klopi, ali ne boste končno prenehali podajati lističev?«
Student: »Mi ne podajamo lističev, gospod, mi igramo bridge.«
Profesor: »Oh, prosim vas, oprostite.«

Ko imamo 20 let, se ne brigamo, kaj svet misli o nas. Ko prispemo do 30, nas skrbi, kaj svet misli o nas. Pri 40, letu opazimo, da svet ne misli o nas.

Jaz bi rajši čital večni red ali katalog, kakor sploh nič.
(W. Somerset Maugham)

HRUSČEV JE PRIPRAVLJEN NA ODLOG BERLINSKE VPRAŠANJA. Predsednik N. Hruščev je s svojim govorom na kongresu sovjetske komunistične stranke, ki mu prisostuje več kot 4000 odposlancev, nekoliko izmenal svetovno javnost, ki ni poučena o tajnih razgovorih med Sovjetsko zvezo, Združenimi ameriškim državam in Veliko Britanijo glede berlinskega vprašanja. Hruščev je namreč izjavil, da ne vztraja pri zahtevi, da se berlinsko vprašanje in vprašanje priznanja Vzhodne Nemčije oziroma sklenitve miru z obema Nemčijama, reši še to leto. Sovjetska zveza ne postavlja več tega roka, ker kaže oba glavni sili na zahodu, Amerika in Vel. Britanija, pripravljenost za pogajanja na širši podlagi. Ne gre torej samo za berlinsko vprašanje, niti ne samo za nemško, temveč za pogajanja o vprašanih svetovne narave. Hruščev je dodal, da se bodo sovjetski atomski poizkusi prenehali še ta mesec, vendar bodo v tem času še razstrelili bombo z eksplozivno silo 50 megatonov (50 milijonov ton razstreliva trinitrotoluola). Rusi imajo tudi bombo 100 megatonov, vendar je ne bodo razstrelili, je dejal Hruščev.

AMERIKA PROTI RAZSTRELITVI VELIKE SOVJETSKES BOMBE. Ameriška vlada je izrazila sovjetskemu predsedniku N. Hruščevu željo, naj nikar ne da razstreliti bombe z eksplozivno silo 50 megatonov, ker že tako krozi v zraku po razstrelitvi drugih bomb velike količine radioaktivnih snovi. V pismu pravi tudi ameriška vlada, da lahko tudi Američani sestavijo bombe po 50 in 100 megatonov, toda razstrelitve takšnih bomb nimajo nikakšnega vojaškega pomena.

HRUSČEV DELI LEKCIJE NA LEVO IN DESNO. Med svojim govorom na kongresu komunistične stranke se je Hruščev obregel ob staliste in je izrecno naštel. Ti so Malenkov, Molotov, Kaganovič, Bulganin, Vorosilov, Pervukin, Saburov in Šepilov. Glede Albanije je dejal, da je Sovjetska zveza dolga zaupala Hođži in albaniskim voditeljem ter Albaniji tudi veliki dohodno finančno pomagala. Albanci so dolgo branili isto gledišče kakor Sovjetska zveza, toda sredi lanskega leta so stopili na novo pot ter ne prikrivajo, da jim je Stalin za zgled in uporabljal njegove metode. V zvezi z razvojem komunizma po svetu je očital Jugoslaviji, da se drži ob strani, in s tem pomaga imperializmu. Jugoslovanski revizionizem je še vedno največja nevarnost in njemu sledita dogmatizem in sektarstvo.

VOJAKA VLADA V TURČIJI SE UMAKNE CIVILNI. Vojška vlada v Turčiji, ki jo je podpirala republikanska stranka Ismet Inoenin, ni na zadnjih parlamentarnih volitvah (v senat in poslansko zbornico) dosegla z želeneza uspeha. Po novih volitvah je možen sam prehod od pretežno vojaške vlade k civilni koalicijski vladi, ki bi jo sestavljali predstavniki glavnih strank. Sama republikanska stranka, ki jo vodi nasprotnik na smrt obsojenega Menderesa, nima v parlamentu zadostne večina, da bi lahko sama prevzela oblast. Izid volitev je očito presenetil in predsednik sedanje vlade general Gursel je tudi sam izrazil nemoč, da je Turčiji potrebna vlada »nacionalne fronte«. Po smrti obsodbi Menderesa in dveh njegovih glavnih sodelavcev, bivših ministrov se v Turčiji v glavnem borita za oblast dve veliki stranki: omenjena republikanska in bivša demokratska stranka, ki je bila razpuščena, a je zdaj vstala pod novim imenom stranke pravice in vodstvom upokojenega generala Gumišpa. Poleg teh obstajajo še manjše stranke, kakor stranka nove Turčije, ki jo vodi Ekrema Alidžana, in kmečka nacionalna stranka. Izid volitev je bil naslednji: poslanska zbornica (450 mandator), republikanska stranka 184 sedežev, stranka pravice 158, stranka nove Turčije 57 in nacionalno-kmečka stranka 51. Senat: stranka pravice 75 sedežev, republikanska stranka 40, stranka nove Turčije 17, nacionalno-kmečka stranka 11. Stranka nove Turčije podpira stranko pravice.

ODNOSI MED JUGOSLAVIJO IN AMERIKO. Kar štirje ameriški senatorji — Fulbright, Humphrey, Mansfield in Pell — potujejo v zadnjem času po evropskih državah in poizvedujejo, kakšno je razpoloženje nasproti Ameriki. Na beograjski tiskovni konferenci je predstavnik zunanje ministrstva Drago Kunc povedal, da senator Humphrey, namestnik vodje demokratske skupine v senatu, ne pride v Beograd, ker je s svojo izjavo pred odhodom iz Amerike onemogočil stike z jugoslovanskimi državniki. Na ameriški strani so se pojavila nekatera negativna znamenja, kakor pisanje nekaterih listov, ki ne koristijo dobrih odnosom med obema državama, kakršni so bili doslej in kakršni bi morali ostati. Senator Humphrey je nato iz Varšave zanikal svojo izjavo in dodal, da si je vselej prizadeval za ameriško pomoč Jugoslaviji glede na pomembno vlogo Jugoslavije v mednarodni politiki. New York Herald Tribune poroča iz Beograda, da niso odnosi med Jugoslavijo in zahodnimi državami tako dobri, kakor so bili. Gledišče Jugoslavije na konferenci nevezanih držav v Beogradu ni bilo ugodno za zahodne države. Kljub temu pričakujejo Jugoslavlani še gospodarsko pomoč iz Amerike, ker se zavedajo, koliko so žrtvovali v zadnji vojni, da so lahko vezali 20 nemških divizij. Republikanski senator J. G. Tower iz Teksasa je v neki svoji izjavi na sprotolov prodaji ameriških letal Jugoslaviji. Predstavnik ameriške vlade je pojasnil, da je Amerika prodala Jugoslaviji 130 lovskih letal na reaktivni pogon tipa F-86 in 70 šolskih hidroplanov TV-2. Dodal je, da bo Amerika izpolnila svoje sedanje obveze glede raznih dobav Jugoslaviji.

AMERICANI PRIZNAVajo SEDANJO POLJSKO MEJO. Ameriški senator Humphrey je na svoji poti po Evropi obiskal tudi Varšavo. Tu je izjavil, da sicer ne more govoriti v imenu ameriške vlade; sam je osebno mnenja, naj bi sedanja poljsko-nemška meja na Odri in Nisi ostala. Ze več drugih ameriških politikov se je izrazil podobno.

Mednarodna trgovina

Ostra reakcija na prepoved uvoza živine

Kakor smo zadnjič poročali, je ministrstvo za zunanjo trgovino nenadoma prepovedalo za nedoločen čas uvoz goveje živine, govejega mesa in drobovine, ker je cena tega blaga na italijanskem trgu padla izpod določene ravni 30.500 lir za sto žive teže, da bi zavarovala koristi ital. živinorejcev. Za podoben ukrep se je ministrstvo odločilo že enkrat poprej. Ze tedaj je prepoved uvoza živine zbudila proteste trgovcev in mesne industrije. Zdaj se je vznemirjenje še povečalo, ker je Avstrija, ki izvažja v Italijo velike količine živine, segla po protikutrepu ter prepovedala uvoz sadja, povrtine in vina iz Italije. Avstrijski ukrep je prizadel v prvi vrsti južnotirolske pokrajine, ki izvažajo te prideleke v Avstrijo, nič manj pa Južne Italije, ki izvažajo mnogo povrtine in južnega sadja v Avstrijo.

Italijanski poslanstvo na Dunaju je protestiralo pri avstrijski vladi zaradi tega koraka, češ da ovira razvoj medsebojne izmenjave prav v trenutku, ko bi se ta v smislu trgovinskega sporazuma morala še bolj razviti. Več italijanskih poslancev je postavilo ministroma za zunanjo trgovino in kmetijstvo vprašanje, kaj mislita ukrepi proti Avstriji. Prepoved uvoza sadja povrtine in vina iz Italije v Avstrijo je bolj zadela italijansko gospodarstvo kakor prepoved uvoza avstrijske živine v Italijo. V prvem polletju 1961 je namreč Avstrija izvozila v Italijo za 3,5 milijarde lir živine, medtem ko je bila vrednost sadja, povrtine in vina, ki ga je Italija izvozila v Avstrijo dvakrat tako visoka.

Nekateri listi so poročali, da ukrep o prepovedi uvoza živine v Italijo oziroma prepoved uvoza sadja, povrtine in vina v Avstrijo ni zadal regionalnega sporazuma med Južno Tirolsko (Trident-Bocen) ter Tirolsko in Vorarlbergom. Po vsej verjetnosti to ne drži, ker je tirolska dežela vlada imela za potrebno, da je dovolila jdat posebni uvozni kontingent za sadje in povrtino za Gornjo Poadižo (Trident in Bocen). Ti kontingenti znašajo 150 ton hrusk, 50 ton namiznih jabolk in grozdja ter 100 ton povrtine.

Proti prepovedi uvoza mesa sta protestirali tudi Argentina in Nizozemska.

PREPOVED ZADENE TUDI TRGOVINA NA AVTONOMNEM RACUNU

Na trgovinskih zbornici v Trstu razlagajo ukrep o prepovedi uvoza živine tako, da velja tudi za regionalne sporazume o trgovini z obmejnimi jugoslovanskimi področji, kakor tudi za splošen sporazum z Jugoslavijo. Ker je prepoved splošna in zadeva vse države, torej tudi Jugoslavijo, s katero je bil sklenjen splošen trgovinski sporazum, in so krajevni (regionalni) sporazumi del te sestavi del splošnih sporazumov — tako sodijo na trgovinski zbornici — velja ukrep o prepovedi uvoza živine tudi za uvoz v avtonomnem računu. Škoda je toliko večja, ker predstavlja kontingent živine glavno postavko v blagovnih listah za obmejno trgovino; poleg tega je v Trstu razvita mesna industrija, ki predeluje jugoslovansko meso.

VEČJA POTROŠNJA CEMENTA V ZAH. NEMCIJI

V Zah. Nemčiji je poraba cementa v prvem polletju 1961 napredovala za 13% v primerjavi s istim razdobjem lanskega leta. Lani se je potrošnja cementa povečala za 8,2% in je znašala 24,5 milijona ton; Nemci so izvozili 870.000 ton cementa. Sprično naraščajoče potrošnje bodo nemški tovarnarji povečali zmogljivost cementarn.

NAPREDEK INDUSTRIJE V MAKEDONIJI

V prvih osmih mesecih tega leta se je industrijska proizvodnja v Makedoniji dvignila za 7,2% v primerjavi s istim razdobjem lanskega leta. V zadnjih mesecih je bil napredek hitrejši, zato računajo z napredkom 15% v vsem letu 1961. Najbolj je napredovala kemična industrija (za 52,1% nato pridobivanje premoga (za 4,2%), nekovine (za 35%), črnametallurgija (za 19%) in gradbena industrija (za 18%).

NOVI JUGOSLOVANSKI POSLANIKI. Za veleposlanika v Iraku je bil imenovan Franc Primožič. Imenovan je bilo še več drugih novih poslanikov: N. Gujanović v Češkoslovaški, G. Zarković v Iranu, B. Žulija v Kambožji, D. M. Velovski v Kanadi, B. Vidaković na Kubu in Dj. Jović v Demokratiški republik Nemčiji.

NEKAJ VEČ O NOVI STRUJI V JUŽNOTIROLSKIH LJUDSKI STRANKI. Rimski komisija, v kateri je poleg Italijanov tudi nekaj Južnih Tirolcev in ki proučuje južnotirolsko vprašanje, še ni objavila poročila o izidu svojega dela. Komisija išče novo podlago za rešitev južnotirolskega spora. V Rimu je pojav nove struje v Južnotirolski ljudski stranki za mirno rešitev spora z Italijo zbudil upanje na mirno poravnano. Vprašanje je seveda, ali se bo ta skupina lahko uveljavila proti radikalnejši, ki polpolnoma molči glede uporabe odločnih sredstev v boju za pravice Južnih Tirolcev in zbujati vtis, da teh sredstev ne odklanja. Ta skupina je za zdaj močnejša. Med voditelji zmernejše struje, ki je svoj program javno objavila, so predsednik deželne vlade v Bocnu Pupp, poslanec Riz, E. Amman, nekdanji predsednik južnotirolske ljudske stranke, predsednik Trgovinske zbornice v Bocnu von Walther, mnogo veletrgovcev, hotelierjev in poslovnih ljudi sploh. Proglas zmerne skupine je podpisalo 70 županov (vseh občin je nad 300). Izmed nemških parlamentarcev je med zmernimi samo Riz, kakor smo že omenili; drugi mu niso sledili, niti ne poslanec Ebner, ki je glavni urednik lista »Dolomiten« in ki je sicer za to, da pridejo tudi zmernejši bolj do besede v stranki.

PATRIARH SRBSKE PRAVOSLAVNE CERKVE V MOSKVI. Beograjski patriarh German je odpravil na obisk patriarha Alekseja, ki vodi pravoslavno cerkev v Sovjetski zvezi. Sedanja beograjski patriarh je bil izvoljen leta 1958.

Jugoslavija na sejmju v Gradcu

Tudi letošnja jesenska sejma se je udeležilo mnogo jugoslovanskih podjetij, in sicer okoli 70 iz Slovenije in 20 iz Hrvaške. Udeležbo jugoslovanskih podjetij organizirata vedno trgovinski zbornici Slovenije in Hrvaške. Jugoslovanska razstava je zbudila toliko večje zanimanje, ker je bil odprt nov jugoslovanski paviljon. To je prvi paviljon, ki ga je zgradila tuja država v Gradcu. Zgrajen je iz aluminija in stekla ter je tudi po svoji zunanosti prikpen. Gradila so ga slovenska podjetja po načrtu inž. arh. Šlamerja iz Ljubljane. Razstavo je uredilo podjetje Eksportprojekt. Jugoslavlani so razstavili predvsem blago, ki prihaja iz poštve za izmenjavo v smislu sejmskih sporazumov. Ti predvidevajo za vsak graški sejem, spomladanski in jesenski, blagovne kontingente v vrednosti po 10 milijonov šilingov v vsako smer. Enaki kontingenti so določeni za sejme v Celovcu in Innsbrucku. Obiskovalce je zanimala tudi maketa korprskega pristanišča, katerega graditev naj bi bila zaključena leta 1965. Sploh so na sejmju Jugoslavlani posvetili veliko pozornost pomorstvu.

ODOBREN KONTINGENT JUGOSLOVANSKIH KUPCJ NA TRŽASKEM SEJMU

Ministrstvo za zunanjo trgovino je potrdilo kupčije jugoslovanskih podjetij na zadnjem tržaskem velesejmu. Skupna vrednost teh doseže 504 milijone lir in se nanaša: 160 milijonov lir govedo, 170 milijonov konji, 50 milijonov konzervirane ribe, 20 milijonov konzervirano meso, 20 milijonov svinjske strojene kože, 7 milijonov krompirjev škrob, 35 milijonov konoplja, 5 milijonov razne kovinske potrebščine, 1 milijon vino in 35 milijonov marmora.

UVOZ KMETIJSKIH PRIDELKOV. Mednarodna zveza kmetijskih proizvajalcev (FIPA), ki je v Parizu običajna vprašanja mednarodne trgovine s kmetijskimi pridelki, je sprejela sklep, naj bi določili poseben kontingent za uvoz kmetijskih pridelkov iz držav Britanske skupnosti na evropski trg. S tem naj bi ublažili odpor dominionov proti pristupu Velike Britanije k Evropskemu skupnemu trgu.

ZEMELJSKI PLIN V INDUSTRIJI. Uporaba zemeljskega plina v zahodnememski industriji se je v prvem polletju 1961 povečala za 7,5% in je znašala 9,19 milijarde kub. metrov

JUGOSLOVANSKA GOSPODARSKA DELEGACIJA V LONDONU

Na poti v London je jugoslovansko gospodarsko odposlanstvo, ki ga vodi predsednik zunanje trgovinske zbornice Dušan Dragosavac; v odposlanstvu je tudi Karel Kušar, ravnatelj podjetja Slovenija iz Ljubljani. Predstavniki jugoslovanskega gospodarstva bodo vrnili obisk delegaciji londonske trgovinske zbornice, ki je obiskala Jugoslavijo lansko leto.

Na sejem „Sodobne elektronike“!

Ljubljana, v oktobru
Dne 21. oktobra bodo odprli na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani že osmi mednarodni sejem »Sodobna elektronika«. Ta sejem je iz početnega skromnega okvira prerasel na vedno širša področja; medtem ko smo v začetnih letih videli na njem predvsem izdelke s področja radia in televizije, posega sedaj vedno bolj v okvir industrijsko-gospodarskega razvoja. V splošnem so to sestavni deli za avtomatizacijo, za merilno in vakuumsko tehniko, za telekomunikacije in nukleoniko. Obiskovalci sicer vidijo na sejmju vrsto zamotanih aparatov in naprav, katerih pomen in funkcije komaj lahko slutijo, toda strokovnjaki vedo, da je prav sodobna elektronika važen čimnik na področju industrije, gospodarstva, kulture, zdravstva, kmetijske proizvodnje i. dr. Prav zato si je ta sejem pridobil važno mesto v istovrstnih svetovnih sejmskih prireditvah.

Poleg jugoslovanskih izdelkov bodo na tem sejmju pokazale svoje izbrane proizvode elektronske industrije naslednji držav: Anglije, Avstrije, Belgije, Danske, Italije, Japonske, Nizozemske, Zvezne republike Nemčije, Demokratične republike Nemčije, Združenih držav Amerike. Zastopniki tujih firm, ki imajo gotovo bogate izkušnje na področju elektronike, poudarjajo, da je sicer poslovna plat njihove udeležbe na tem sejmju vsakekor važna, da pa prihajajo v Ljubljano tudi zato, da bodo izmenjali proizvodne izkušnje z drugimi sorodnimi organizacijami in da bi se zlasti obučili o dosežkih in potrebah mlade jugoslovanske industrije. Na tem sejmju bo namreč sodelovala vsa jugoslovanska elektronska industrija. Lanski sejem je udeleženi trdkam zagotovil lepe kupčije, hkrati pa so vzpostavile z jugoslovanskimi proizvajalci tesne zveze z izmenjavanjem strokovnih nasvetov in tehničnih dokumentacij ter poglobljene kooperacijske proizvodnje.

V času sejma bo vršil v Ljubljani tudi jugoslovanski sestanek, ki bo obravnaval razna tehnično-gospodarska vprašanja. Spored teh predavanj za današnji čas posebno pomembno, ko se iz dneva v dan pojavljajo novi problemi prav na področju elektronike.

— om —

JAPONSKA IN NIZKE CENE AVSTRALSKE VOLNE

Primanjkljaj japonske trgovinske bilance znaša 103 milijone dolarjev. Zaradi tega se vznemirjajo tudi Avstralcji. Japonci ne kupujejo namreč več avstralske volne v večjih količinah. Ta okolnost vpliva na ceno, ki je v Sydneju v prvem tednu oktobra padla za 4% in se sukala okoli 108 penjev za vrsto 64. Japonci so odkupili do konca junija skoraj eno tretjino pridelka avstralske volne, to je 412,5 milijona funtov (vsa proizvodnja 1,250 milijona), za kar so plačali 103,8 milijona avstralskih funtov. Avstralcji so za svo volno prejeli 296,5 milijona avstralskih funtov.

Jugoslovanska zunanja trgovina l. 1961

V prvih sedmih mesecih letošnjega leta je Jugoslavija izvozila iz tujine 313.688 vagonov blaga v vrednosti 146 milijard 153 milijonov dinarjev. Izvoz v tuje države pa je dosegel 288.362 vagonov blaga v vrednosti 95 milijard 2 milijona dinarjev.

V sestavi uvoza so v primerjavi z lanskim letom nastale nekatere spremembe. Tako na primer se je uvoz opreme dvignil za 7% uvoz blaga za široko potrošnjo za 29%; med tem blagom je uvoz prehranjevalnega blaga narastel celo za 82%. Nasprotno z lanskim letom pa je bil manjši uvoz blaga za predelavo, in sicer za 8%. Med raznimi vrstami tega blaga se je zmanjšal zlasti uvoz mineralnih goriv, kemičnih proizvodov in avtomobilskih plaščev, ki jih domača industrija proizvajala že v zadovoljivih količinah. Do konca letošnjega leta je pričakovati v zunanji trgovini večje spremembe. Uvoz napreduje iz meseca v mesec, zato je verjetno, da se bo sedanje razmerje med uvozom in izvozom do konca leta spremenilo.

Količina izvoženega blaga je bila v prvih sedmih mesecih letošnjega leta za okoli 4% večja kakor v istem razdobju lanskega leta. Med posameznimi vrstami blaga, ki ga je Jugoslavija izvozila v tem času, je narasla zlasti količina izvožene energije (električne energije, premoga in surovega petroleja). Povečanje izvoza tega blaga celotno na 60% v primerjavi z izvozom v lanskem letu. Izvoz proizvodov črne metalurgije se je povečal za 39%, izvoz elektroindustrijske proizvodnje za 68%, ladij za 22%, izdelkov tekstilne industrije za 14% itd. Hkrati pa je upadel izvoz izdelkov barvaste metalurgije, le, lesne industrije, kemične industrije, industrije papirja, prehranjevalne industrije in tobaka. Pri kmetijskih pro-

izvodih so zabeležili znaten napredek izvoza živine (za 38%), sadja (za 36%) in rib (za 17%).

ZUNANJA TRGOVINA PO DRŽAVAH

Po vrednosti je bila v prvih sedmih mesecih letošnjega leta najbolj živahna trgovina z Italijo. Vrednost jugoslovanskega izvoza je v omenjenem času dosegla 13.010 milijonov dinarjev, vredenost uvoza iz Italije pa kar 22.178 milijonov dinarjev. Po vrednosti je bila Italija na prvem mestu med kupci jugoslovanskega blaga. Sledile so Zah. Nemčija (8.988 milijonov dinarjev), Sovjetska zveza (8.811 milijonov dinarjev), Vel. Britanija (8.033 milijonov dinarjev) itd.

Po vrednosti uvoza je bila na prvem mestu Zvezna republika Nemčija (ki je prodala Jugoslaviji v omenjenem času za 25.053 milijonov dinarjev blaga); na drugem mestu so bile Združene ameriške države z vrednostjo 24.483 milijonov dinarjev. Italija je zasedla tretje mesto.

Jugoslavija je v omenjenem času izvozila največ prehranjevalnih izdelkov (29.941 milijonov din.), predelanih proizvodov (21.083 mil. din.), strojev (15.150 mil. din.), surovin (13.948 mil. din. itd.). Pri uvozu pa so prevladovali stroji (za 53.554 milijonov din.), razni industrijski izdelki (29.430 mil. din.), surovine (21.374 mil. din.), prehranjevalni izdelki (19.296 mil. din.), kemični proizvodi (10.632 mil. din. itd.).

ITALIJANSKO - JUGOSLOVANSKA TRGOVINA OGROŽENA

K tem podatkom o razvoju jugoslovanske zunanje trgovine naj dodamo še mnenje »Gospodarskega vestnika« o gibanju trgovine med Italijo in Jugoslavijo v prvih šestih mesecih tega leta. List primerja letošnji razvoj trgo-

Reorganizacija jugoslovanskega zavarovalstva

Decentralizacija in sodelovanje z zavarovalnicami

II. SVET DELOVNEGA KOLEKTIVA

Poleg teh upravnih organov bo vsaka zavarovalnica imela tudi »svet delovnega kolektiva«. Volili ga bodo uslužbenci in delavci na svojem zboru po pravilih, ki veljajo za volitve delavskih svetov v gospodarskih organizacijah. Svet delovnega kolektiva bo zlasti skrbel za delovni red in delovno disciplino, za strokovno povzdigo uslužbencev in delavcev, za napredek in racionalizacijo poslovanja, za večjo produktivnost dela, za znižanje poslovnih stroškov in boljše poslovanje. Sklepal bo tudi o sklenitvi in razvezi delovnega razmerja z uslužbenci in delavci zavarovalnice razen onih, za katere je po zakonu pristojen kak drug organ, o sklenitvi delovnega razmerja bo pa sklepal le na predlog razpisne komisije, ki je razpisala službeno mesto. To razpisno komisijo bodo sestavljali trije člani, od katerih bo enega imenoval ravnatelj zavarovalnice, enega sindikalna podružnica, enega pa svet delovnega kolektiva.

V skladu z načeli, ki jih bo določal statut, bo svet delovnega kolektiva tudi predpisal pravilnik o delitvi čistega dohodka na osebne dohodke in na sklade zavarovalnice ter pravilnik o delitvi osebnih dohodkov delavcev in uslužbencev in razporejal bo čisti dohodek zavarovalnice po določbah zakona, statuta in omenjenih pravilnikov.

Svet delovnega kolektiva bo tudi obravnaval predloge finančnega načrta, zaključnega računa in letnega poslovnega poročila, predloge zavarovalnih pravil, premijskega cenika in o tehničnih osnovah zavarovanja ter dajal o njih svoje mnenje skupščini zavarovalnice, ki bo sklepal o teh predlogih.

NALOGE »REPUBLIKE ZAVAROVALNE SKUPNOSTI«

Slični ustroj, kakršen bo ustroj zavarovalnice, predpisuje novi zakon tudi za zavarovalne skupnosti v posameznih republikah in za Jugoslovansko zavarovalno skupnost.

Republiška zavarovalna skupnost bo imela kot najvišji organ skupščino, katero bodo sestavljali izvoljeni člani, in sicer predstavniki skupščini zavarovalnice na področju skupnosti, in pa imenovani člani, katere bo imenoval republiški izvršni svet. Tudi v tem primeru bo število imenovanih članov omejeno na petino skupnega števila, mandat bo trajal dve leti, skupščina pa bo po kolicani sklepati o letnem finančnem načrtu, o zaključnem računu ter o letnem poslovnem poročilu in v soglasju z republiškim izvršnim svetom o uvedbi novih vrst zavarovanja; dajala bo tudi splošne smernice za delo in poslovanje in odločala sploh o važnejših vprašanjih zavarovalne skupnosti.

Skupščina si bo izvolila predsednika in podpredsednika ter upravni odbor zavarovalne skupnosti, ravnatelja zavarovalne skupnosti bo pa postavljali in

razreševal republiški izvršni svet. Tudi republiška zavarovalna skupnost bo imela svoj svet delovnega kolektiva, katerega naloge bodo podobne nalogam sveta kolektiva zavarovalnice.

POVEZAVA V »JUGOSLOVANSKI ZAVAROVALNI SKUPNOSTI«

Podoben bo tudi ustroj Jugoslovanske zavarovalne skupnosti. Ta bo imela svoj statut, ki ga bo morala potrditi Zvezna ljudska skupščina; imela bo svoj na skupščini izvoljeni upravni odbor, a njeno delo bo vodil generalni ravnatelj, katerega bo imenoval Zvezni izvršni svet. Njeno skupščino bodo sestavljali izvoljeni predstavniki republiških zavarovalnih skupnosti in od Zveznega izvršnega sveta imenovani člani, a teh bo največ ena petina skupnega števila članov skupščine.

Tudi Jugoslov. zavarovalna skupnost bo imela svoj svet delovnega kolektiva in ta bo imel povsem podobne naloge kakor svet delovnega kolektiva zavarovalnice in republiške zavarovalne skupnosti, a način volitev in število članov sveta bo določal statut.

ŠIROKA DECENTRALIZACIJA

Iz tega, v zelo skrženi obliki podanega prikaza je razvidno, da skuša novi zakon v reformi organizacije zavarovanja uveljaviti ne samo široko decentralizacijo poslovanja in uprave, marveč tudi tako povezanost organizacijskih enot od občine in okraja preko republike do vrhovne zavarovalne skupnosti, da bodo upoštevane posebnosti zavarovalne stroke, ki zahteva sistematično skladnost upravnih organov, e-

notne vidike v tarifni politiki in — je posebno važno — izravnavanje slovnice nevarnosti na dovolj široko področju. Zagotovljeno pa bo pri tudi sodelovanje glavnih interesov zavarovalencev samih, v upravi organizacijskih enot in na sodelovanje delnih kolektivov na vseh stopnjah organizacije, s širokimi pooblastili za stvarno odločanje.

PREMIJE IN REZERVA

Zakon vsebuje nadalje podrobne ločbe o finančnem kritju zavarovalnic na vseh treh stopnjah organizacijske enot. Pri tem izhaja z osnovnega člena, da se sredstva za kritje zavarovalnih obveznosti ter za izvajanje preventivnih in represivnih ukrepov, stvarjajo s premijami, to je s prispeki, ki jih plačujejo zavarovalci. Premijo pa deli zakon na »funkcionalno premijo, to je na tehnično premijo prispevkov za kritje preventivnih in represivnih ukrepov, ter na režijski dadek, ki naj krije poslovne stroške posameznih organizacijskih enot. Funkcionalne premije se oblikujejo posamezne vrste zavarovanja v posameznih organizacijskih enotah »rezerve tehnične premije« in skladno preventivne in represivne ukrepe, tehnične premije za življenjsko zavarovanje pa se oblikuje matematična zerva. Iz rezerv tekoče tehnične premije se krijejo zavarovalne obveznosti premija za izravnavanje poslovne varnosti in premija za pozavarovanje v tujini.

Dr. O.

(Konec prihodnjici)

Gospodarski vzpon Poljske

Potovanje poljskega zunanjega ministra Rapackega v Združene ameriške države in zlasti gledišče Poljske glede berlinskega in nemškega vprašanja sploh sta zbudila pozornost zunanjega sveta na Poljsko. Znan je tudi načrt Rapackega za ustanovitev nekakšnega nevtralnega oziroma brezatomnega paku v Srednji Evropi, o katerem so govorili na sestanku Rapackega z ameriškim državniki in ki ga Zah. Nemčija odbija; ta namreč zahteva tudi pravico do uporabe atomskega orožja.

Zanimivo so ugotovitve milanskega časopisa »Relazioni Internazionali«, ki ga izdaja Inštitut za proučevanje mednarodne politike, o današnjem gospodarskem in zunanje-političnem položaju Poljske. (V tem inštitutu je nedavno predaival tudi državni tajnik za zunanje zadeve Koča Popović). Piselec ugotavlja, da je stroga gospodarska politika, ki jo vodi v zadnjem času Gomulka pokazala že bogate sadove. Zato zasluži priznanje. Na eni strani hote ostati še vedno zvesta ideologiji, toda na drugi računa z resničnostjo in proučuje položaj z vso resnostjo. Politične odnose moti v zadnjem času nekoliko spor med državo in Cerkvijo zaradi veronauka.

Leto 1961 bo za razvoj poljskega gospodarstva ugodno. V prvih sedmih mesecih je proizvodnja poljske industrije napredovala za 11,4% v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta; gradbeništvo se je dvignilo celo za 14%. Razvoj ni enoten na vseh vejah poljske industrije. Tako sta kemična industrija in strojogradnja napredovali kar za 20%, medtem ko je napredek v osnovni industriji, kakor v železarstvu in pridobivanju goriva, mnogo skromnejši. V takšni meri tudi ni napredovala potrošnja tkanin in živil. Naraščanje investicij je prispevalo tudi k povečanju splošne ljudske potrošnje.

Tudi letina je bila dobra. Pridelali so več pšenice kakor v katerem koli letu po vojni. Pridetek na hektar se je dvignil. Razvoj goveje živine kaže glede na število glav, napredek za 6%.

Da bi vlada dosegla zaželene uspehe na gospodarskem področju, se ni ustrašila niti pred nepopolarnimi ukrepi, kakor je ohranitev plač na doseženi ravni, povišanje cen potrošnega blaga in uvedba novih delovnih norm, ki so bile potrebne za ustalitev gospodarstva. Vlada si prizadeva, da izvede decentralizacijo gospodarskega ustroja. Držen poskus, da bi uvedla po jugoslovanskem zgledu sistem »socialističnega trga«, sicer ni uspel, toda kljub temu so nastopili proti pretirani birokraciji

v industrijskem upravnem aparatu. Več odgovornosti so prenesli na posamezna podjetja ter uvedli večjo prostost v sistemu dobav in prodaje.

Razvoj na deželi še vedno zaostaja za razvojem v mestih. Vsekaror si vlada prizadeva, da bi modernizirala kmetijstvo. Kaže, da namerava vlada narediti tudi v bodoče po dosedajni poti, vendar ima v načrtu prisilne kolektivizacije majhnih kmetijskih posesti. Število kmetijskih združenj se je sicer letos

1990-1991

11. ure dopoldan istega dne.

IADROLINIA

ima naslednje lastnosti: pogonski stroj štiricilindrski, 1089 kub. cm. 43

...nemških mark (540 milijonov lir). Dve

U. MILICKI, LADIEDELNICE, Edessa

TRŽNI PREGLED

Italijanski trg

Na italijanskem trgu z žitaricami so cene domači pšeni padle. Tudi pomudba izostaja, kajti prekupevalci neradi prodajajo po nizkih cenah. Isto velja za pšenično moko; cene oluščene in neoluščene rižu pa se držijo čvrsto. Trg s sadjem in zelenjavo je še vedno živahen. Odrasla goveja živina se dobro prodaja in tu di cene so čvrste, medtem ko so cene teletom zmerne; za prašiče in konje ni posebnega zanimanja. Pomudba perutnine je precejšnja in cene teži jo navzdol. Na trgu z mlečnimi izdelki se kupčije ne razvijajo zadovoljivo. Tako je maslo popustilo na ceni za 10 lir pri kg. Nekoliko boljše se prodaja sir, posebno vrste »grana in »provolon«. Trg z oljem je precej razgiban; industrijsko olje skoraj ne gre od rok, semensko olje se prodaja nekoliko boljše, oljčno olje pa je ta teden zabeležilo velik skok v povpr. ševanju in ceni. Vino letošnjega pridelka se je pojavilo na trgu s precej višjo ceno od starega vina, tako znaša razlika 4000 lir pri hektolitru. Cene staremu vinu so zmerne.

KAVA

TRST. Navajamo cene za kg ocarinjen kave. *Brazilska kava*: Pernambuco 3, 17/19 1200, Santos Fancy 18 1310, Victoria 7 18/19 1185. *Srednje ameriška kava*: Ekvador extra superior 1200, Haiti naravna XXX 1265, Kostarika 1370. *Arabska in afriška kava*: Gijmna 1240, Moka Hodeidat št. 1 1290. *Indonezijska in malajska kava*: AP/1 975, AP Special 985, Rob EK/1 35/40, Rob EK/1 special 960, Rob EK/3 104/12 915, Slonokoščena obala 965 lir za kg.

LES

TRST. Navajamo zadnje cene za avstrijski rezan les, dostavljen na mejo neocarinjen. *Smrekov rezan les*: I-II širok 31-33,00, O-III 26.500-33.000, O-IV 25-26.500, III-IV širok ali ozek 22-23.000, IV 19.500-21.000; tramovi 4 metre 19-20.000, izpod 3 m 15-17.000, tramovi 4 metre 19-20.000, izpod 3 m 15-17.000. *Macesnov les*: I-II 32.500-34.500, I-III 28-29.500, III 22.500-24.500. *Borov les*: I-II 31-33.000, I-III 25-26.000, III 18-20.000 lir ku-bični meter.

POPER

TRST. Sarawak črni special, London quality, tud 1 1/4 315 šilingov za cwt. cif. Trst, Sarawak bel 387/6 šilingov pod istimi pogoji, Tellicherry garbled cinr. 354 šilingov za cwt. cif. Tellicherry extra bel 395 šil, pod istimi pogoji, bel brazilske poper 415 šil za cwt. cif., črni brazilske poper 350 šil za cwt. cif.

SLADKOR

TRST. Fin češkoslovaški grana sladkor 52 lir za kg, v vrečah iz papirja, fco Trst, neocarinjen; češkoslovaški grana srednje vrste 48 lir za kg, pod istimi pogoji; St. Louis rafiniran sladkor 51,50 lir za kg, v papirnatih vrečah, fco Ventimiglia; fin angleški rafiniran grana sladkor 34 funt šterlingov za tono, cif. Trst, v vrečah iz jute.

ZELENJAVNA IN SADIJE

MILAN. Cene veljajo za kg blaga, všteti embalažo. Kaki Riviera 50-60, jabolka različnih vrst 20-45, Jonathan 100-110, renette extra 110-140, I. 80-100, merkantila 30-75, delicious extra 100-120, I. 80-100, merk. 40-85, hruske Williams I. 80-100, extra 100-130, Kaiser extra 140-160, I. 120-140, merk. 140-160, navaden kostanj 40-130, grozdje 110-150, I. 80 do 110, limone extra 120-140, I. 100-120, II. 70-100; suh česen 200-300, domača kuhana pesa 60-80, domače korenje 70-100, od drugod 80-120, pesa 20-60, čebula krajevnega pridelka 40-44, bela čebula 40, olupljena čebula v vrečah po 1/2 kg 120-140, domače zelje 40-70, erbete 30-60, dišeča zeljšča 300-500, svež fižol »boby« 70-150, cikorija 40-70, cikorija domačega pridelka 50-100, endivja 50-100, domača solata 50-110, melancane 40-55, paradizniki Riviera 15-80, iz Neaplja 35-50, iz Mark 55-70, zelena 30-60, zelena krajevnega pridelka 50-100, krompir bintje je holandski 50, belgijski 45-48, bintje iz Bologne 38, majestic 38-40, rumena paprika iz Piemonta 39-40, bučice 100-130, buče 20-45 lir za kg.

ZITARICE

MILAN. Cene veljajo za stot, fco železniški voz v Milano, trošarina in prometni davek nevrčunana: Fina mehka pšenica 6900-7000, dobra merkantile 6600-6700, merkantile 6500-6550, trda domača pšenica 8500-9000, Manitoba 8400-8500, pšenična moka tipa »00« 9400-11.000, krušna moka tipa »00« 8800 do 9000, tipa »1« 8400-8500, domača koruza 9400-5000, slaba vrste 4200 do 4250, navadna koruza 3800-3850, uvožena koruza »Plata« 4225-4250, presejana koruza moka 6500-6600, doma

ča 5500-5600, uvožena 4150-4200, uvožen ječmen 4000-4150, domač oves 3800-4800, uvožen 4000-4050, uvoženo proso 3900-4000. Neoluščeni riž arborio 7700-8000, vialone 7700-8000, carnaroli 9000-9500, Vercelli 7800-8200, R. B. 8000-8300, Rizzotto 8000-8300, P. Rossi 7500-7600, Maratelli 7300-7700, Stirpe 136 7000-7200, Ardzzone 7100-7300, Balillone 6800-7000; oluščeni riž arborio 14.300-14.700, Vialone 15.000-15.700, Vercelli 15.200-15.500, R. B. 14.200-14.500, Rizzotto 14.000 do 14.300, Maratelli 13.200-13.500, Stirpe 136 11.500-11.700, Balillone 10.900-11.100, originalen 10.700-10.800, P. Rossi 12.300-12.600, Ardzzone 11.500-11.800 lir stot.

OLJE

MILAN. Cene veljajo za stot, fco železniški voz v Milano, trošarina in prometni davek nevrčunana. Oljna semena: laneno seme 11.300-11.400, koruza 5000-5200, riž 3200-3300. Olje iz surovihi semen: iz zemeljskih lešnikov 35.000-35.200, iz sončnice 34.200-34.400, iz koruze 31.000-31.200, iz soje 33.300-33.500, iz tropin 33.300-33.500, iz navadnega kokosa 18.500-19.000, iz industrijskega lana 28.000-28.200, iz ricinusa 34.500-35.500. Semensko olje: iz zemeljskih lešnikov 38.100-38.300, iz sončnice 37.300-37.600, iz rafinirane soje 36.700-37.000, semensko olje I. kvalitete 37.100-37.300, navadno 35.000-35.800. Oljčno olje: »lampioni« s 4% oljne kisline 46.000 do 46.200, retificirano 49.000-50.300 lir stot.

PERUTNINA IN JAJCA

MILAN. Živi domači piščanci extra 750-800, I. izbire 650-720, II. 550-560, navadni piščanci I. 290-320, zaklani domači piščanci 800-1000, slabše vrste 600-420, zaklani piščanci uvoženi iz Madžarske 350-450, žive domače kokoši 570-650, žive uvožene kokoši 300-380, zaklane domače kokoši 850-900, žive uvožene kokoši zaklane v Italiji 550-600, uvožene zmznjene kokoši 400-500, žive pegatke 830-900, zaklane 950-1100, živi golobi I. 950-960, zaklani I. 1000-1200, žive pure 570-630, zaklane 800-900, uvožene zmznjene pure 400-500, živi purani 500-600, zaklani 750-800, uvoženi zmznjeni purani 400-500, žive gosi 425-470, zaklane 450-600, gosi iz umetnih vališi 200-250 lir gos, žive race 370-380 lir kg, zaklane 420-440, race iz umetnih vališi 850-1200 lir race, živi zajci 300-420, zaklani s kožo 450-530, brez kože 500-580. Sveža domača jajca I. 36-38 lir jajce, domača jajca ohranjena v hladilniku 34-35, uvožena ohišogana jajca I. 20.50-22.50, II. 18-19 lir jajce.

ZIVINA ZA REJO IN ZA ZAKOL

CREMONA. Cene veljajo za kg žive teže. Goveja živina za zakol: Voli I. 290-310, II. 210-250, bikli I. 280-300, II.

220-240, krave I. 220-240, II. 130-160, III. 90-110, junci I. 260-290, II. 220-250, telet I. 570-600, II. 380-410, III. 260-290. Konji za zakol: žrebeta do 1 leta stari 250-280, neodstavljeni žrebeta 320-360, konji 180-220. Prašiči za re- jo: neodstavljeni prašiči 18-20 kg težji 410-440, 60-80 kg 330-400, 80-100 350-370, prašiči 100-120 kg teški 335-340, 120-150 kg 335-340, 150-180 kg 340-345, čez 180 kg teški 345 lir za kg.

MLEČNI IZDELKI

LODI. Cene veljajo za kg prodaje na debelo, trošarina in prometni davek nevrčunana, brez embalaže, fco skladišče. Maslo iz centrifuge 830-840, lombardsko maslo 765-770, domače maslo 755-785, emilijško maslo 755-765, maslo iz sladke smetane 720-730; sir reggiano proizv. 1959 840-860, proizv. 1960 680-700, grana iz Lodija proizv. 1959 800-810, proizv. 1959/60 730-750, proizv. 1960 670-680, proizv. 1960/61 580-600, grana svež 440-450, postan 460-430, sbrinz svež 470-490, postan 560-580, emmenthal svež 520-540, postan 580-600, originalni švicarski emmenthal svež 700-720, postan 580-600, provolone svež 580-600, postan 560-590, italico svež 430-440, postan 470-490, cserenza svež 310-340, postan 420-430, gorgonzola svež 300-305, postan 490-520, taleggio svež 360-370, postan 460-480, švicarski sirčki (6 kosov) 170-200; slan sir svež 140-150, postan 220-230 lir za kg.

VINO

MILAN. Cene veljajo za stop/stot, trošarina in prometni davek nevrčunana, vino proizv. 1960. Rečeje pionsko vino 10-11 stop, 620-670, 11-12 stop, 670-700, barbara superior 12-13 stop, 700-750, moškata 18-20.000 lir za stot, moškata Oltrep pavese (1961) 16-18.000 lir stot, mantovanske rečeje 9-10 stop, 520-540, Valpolicella Bardoli no 10-51 stop, 640-660, Soave belo 11-12 stop, 680-700, Merlot 11-12 stop, 650-700, Reggiano 10-11 stop, 570-600, rdeča fil-trirana vina 11-12 stop, (1961) 8200-8400 lir stot, belo vino iz Romagne 9-10 stop, 540-570, rečeje 9-10 stop, 530-550, beli mošt 9-10 stop, 500-520, klasični Chianti 12-13 stop, 1958) 370-410 lir toskanska steklenica, 12 stop, 260, navadna toskanska vina 9-10,5 stop, 550-570 lir stop/stot, Barlettano 13-14 stop, 520-540, 12-13 stop, 490-510, Sansero belo 11-12 stop, 520-600, Martina Franca 11-12 stop, 520-610, rdeča fil-trirana vina iz Brindisija (1961) 9500-10.000 lir za stot, Milazzo Barcellona 12-13 stop, 550-570, beli mošt »Baboe« 290-300, belo vino s Sardinije 12-13 stop, 500-520, 14-15 stop, 500-520 lir stop/stot.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

CHICAGO	26.9.61	9.10.61	17.10.61
Pšenica (stot. dol. za bušel)	206 1/4	202 1/2	204 —
Koruza (stot. dol. za bušel)	109 1/2	109 1/2	109 1/2
NEW YORK			
Baker (stot. dol. za funt)	31.—	31 —	31 —
Cin (stot. dol. za funt)	122.50	121.12	120.75
Svinec (stot. dol. za funt)	10.80	10.80	10.80
Cink (stot. dol. za funt)	11.50	11.50	11.50
Aluminij (stot. dol. za funt)	24.—	24 —	24 —
Nikelj (stot. dol. za funt)	81.25	81.25	81.25
Bombaž (stot. dol. za funt)	35.45	35.60	35.65
Zlivo srebro (dol. za steklenico)	188.—	188.—	188.—
Kava »Santos 4« (stot. dol. za funt)	33.25	34 —	34 —
LONDON			
Baker (funt šter. za d. tono)	222 3/4	228 1/4	230 3/4
Cin (funt šter. za d. tono)	960 —	942 —	937 —
Cink (funt šter. za d. tono)	74 1/2	71 7/8	72 3/8
Svinec (funt šter. za d. tono)	63 1/2	63 1/2	63 3/8
SANTOS			
Kava »Santos D« (kruzejrov za 10 kg)	738.—	764.—	764.—

Cena cina se še vedno dviga, tako v Londonu kakor tudi v New Yorku. Poglavitni vzrok za naraščanje cene je iskati v Kennedyjevem zatrdilu, da ne bodo ZDA razpdale svojih stranskih zalog te kovine. Tudi cena bakra napreduje, medtem ko se je cink ustalil na čvrsti višini. Na trgu s svin- cem je mirno. Kavčik je nekoliko popustil zaradi popuščanja povpraševanja. Trg z bombažem ni ustaljen. Zadnje ameriške cenvite navajajo za letos pridelke 14.344.000 bal. Koticije volne naraščajo. Na trgu z žitaricami je živo. Pričakujejo, da bodo v do- glednem času Turki, Brazilci in Egipčani kupili večje količine pšenice na mednarodnem trgu. Trg s kavo ni razgiban, cene kakava pa rahlo naraščajo.

ZITARICE

V Chicagu je cena pšenice v tednu do 13. oktobra napredovala od 202 7/8 na 204 1/8 stotinke dolarja za bušel proti izročitvi v decembru. Koruza je tudi napredovala, in sicer od 107 7/8 na 110 3/4 stotinke dolarja za bušel pod istimi pogoji.

SLADKOR, KAVA, KAKAO

Na newyorški borzi je sladkor na- zadoval od 2,82 na 2,75 stotinke do- larja za funt proti takojšnji izročit- vi. Kava je v pogodbi »M« nazadova- la od 36,89 na 36,76 stotinke dolarja za funt. Cena kakava je pa napred-ovala od 19,55 na 20,48 stotinke do- larja za funt proti takojšnji izročitvi. Vlakna V New Yorku je bombaž napredoval od 35,55 na 35,65 stotinke dolarja za funt proti takojšnji izročitvi. V Li- verpoolu je ameriški midling 15/16 palca nazadoval od 24,05 na 24,00 pe- nija za funt proti izročitvi v oktobru. — Volna vrste Suint je v New Yorku ohranila prejšnjo koticajo 117 stotink dolarja za funt proti takojšnji izročitvi. Na londonski borzi je vrsta 64's B napredovala od 98 na 100 penjev za funt. V Roubaixu (Francija) je ce- na volni napredovala od 12,75 na 12,80 franka za kilogram. Juta je na lon- donski borzi ohranila koticajo 145 fun- tov šterlingov za tono (vrsta mill first).

KAVCIK

Na londonski borzi je vrsta RSS na- zadovala od 24 5/8 - 24 3/4 na 24 1/8 - 24 1/4 penija za funt proti izročitvi v oktobru. V New Yorku je cena naza-

dovala od 29,50 na 29,30 stotinke do- larja za funt proti izročitvi v novem-bru.

KOVINE

V tednu do 13. oktobra so na lon- donski borzi zabeležili naslednje ko- tacije: baker 232 (prejšnji teden 229) funtov šterlingov za tono (1016 kg); cin 944 (prejšnji teden 939) proti ta- kojšnji izročitvi; svinec 63 1/4 (63 1/2), cink 72 3/4 (72) funtov šterlingov za tono. V New Yorku pa so bile cene naslednje: baker 30,80 (prejšnji teden 30,25) stotinke dolarja za funt, svinec New York 11 (neizpremenjeno), cink St. Louis 11,50 (11,50), aluminij v in- gotih 28/28, antimon Laredo 28 - 28 1/2 (28 - 28 1/2); lito železo 66,44 do- larja za tono, Buffalo 67, staro žele- zo 39,17, živo srebro v jeklenkah po 76 funtov 188-191 dolarjev jeklenka.

MNOGO RIZA NA JAPONSKEM

Japonski pridelke riža naj bi letos dosegel rekordno višino. Tako menijo japonski strokovnjaki, ki so še pred nedavnim izrazili bojazni, da je tajfun uničil dober del pridelka na zahodnem delu Japonske. Pridelke naj bi bil letos za 29% večji od lanskega in naj bi do- segel 12.887.000 ton.

UVOZ KORUZE V ITALIJO

Milanski gospodarski tednik »Mondo Economico« je objavil zanimive podat-ke o uvozu koruze v kmetijskih sezo- nah 1957/58, 1958/59 in 1959/60. Podat-ki so v tisočih stotov:

Uvoz iz	1957-58	1958-59	1959-60
Francije	0,5	51,8	277,3
Jugoslavije	35,5	536,0	2.106,1
Kenije	—	192,4	79,3
Maroka	3,6	—	299,9
Rodezije, Njase	60,1	0,1	330,9
Južne Afrike	2.387,4	858,9	457,2
Romunije	181,5	22,7	441,9
Sovjetske zveze	—	141,5	—
Argentine	3.350,7	6.028,1	12.522,6
Mehike	6,7	36,1	264,5
ZDA	456,5	861,0	297,1

VELIKANSKE ZALOGE BRAZILSKJE KAVE

Posebna komisija je preračunala, da znašajo današnje zaloge brazilske kave 45 milijonov vreč. Toliko kave ne uporabijo na vsem svetu v enem letu. Brazilija se je oddčila, da bo dala sežgati 7 milijonov vreč kave. Le- tošnji pridelke cenijo na 18 milijono-ov vreč. Računajo da se bodo zalo- ge do poletja 1962 povečale na 50 milijonov vreč.

Kam prodaja vino Jugoslavija

Skupni izvoz vina iz Jugoslavije v prvih sedmih mesecih 1961 je znašal 17.763 ton v vrednosti okoli 800 milijonov dinarjev, kar je po količini 27%, po vrednosti pa 10% manj kot v istem razdobju lanskega leta. Italija je ku- pila v tem času v Jugoslaviji 509 ton vina, to je več kot za polovico manj kot v istem času lani, ko je Italija ku- pila v Jugoslaviji 1.355 ton vina.

Razmeroma večje znižanje količine kot pa cene kaže na to, da je Jugos- lavija začela izvažati vina boljše ka- kovosti. Kaže pa tudi na to, da se je cena vina dvignila. V strukturi jugo- slovskega izvoza vin zavzema kvali- tetno vino s 6.124 tonami prvo mesto. Dočim je bila za kakovostno vino lani dosežena cena 39.976 dinarjev za tono, je bila letos dosežena cena 49.295 di- narjev za tono. Lansko leto je Jugosla- vija izvažala kvalitetno vino v dvanajst držav, ki so se jim letos pridružile še Poljska, Norveška, Avstrija in Kongo (Leopoldville) s skupno 336 tonami. ZR Nemčija in DR Nemčija sta ostali še vedno med prvimi kupci jugoslovans-kega kvalitetnega vina (1.805 in 1.147 ton), medtem ko je Italija padla od lanskega tretjega na peto mesto, po Ve- liki Britaniji (557 ton) in Švici (515 ton). Čehoslovaška, ki je bila lani z 2.022 tonami druga, je letos padla s 402 tonami na šesto mesto. Slede Bel- gija-Luksemburg s 367 tonami, Polj- ska s 280, Nizozemska s 111 in Dan- ska s 87 tonami.

Navadnega vina so izvozili 2.682 ton v vrednosti 117,9 milijonov dinarjev (lani v istem času 5.089 ton v vredno- sti 159,6 milijonov dinarjev), kvalitet- nega vina 6.124 ton v vrednosti 301,9 milijonov dinarjev (9.329 ton, 372,9 mil. dinarjev), dezertnega vina 3.445 ton v vrednosti 162 mil. dinarjev (4.764 ton, 119,2 mil. dinarjev), namiznega vina v steklenih 382 ton v vrednosti 36,6 milijona dinarjev (146 ton, 18 mil. dinar-jev), vina za krizanje 152 ton v vred- nosti 7,6 mil. dinarjev (301 tono v vred- nosti 4,82 mil. dinarjev), industrijskega vina 5.402 toni v vrednosti 111,7 mil. dinarjev (8.525 ton, 151,1 mil. dinarjev), vermuta in drugih aromatičnih vin 128 ton v vrednosti 8,2 mil. dinarjev (0,05 ton v vrednosti 5.000 dinarjev), proš-ka 2 toni v vrednosti 188.000 dinarjev (0,03 ton, 259.000 dinarjev), mišleše 9,3 tone v vrednosti 215.000 dinarjev (—), vina iz višenj 43 ton v vrednosti 5 mi- lijonov dinarjev (0,8 tone v vrednosti 10,2 mil. dinarjev), skupno torej 17.763 ton v vrednosti 751,2 mil. dinarjev (28.237 ton v vrednosti 836,8 mil. din.).

V izvozu desertnega vina je zasedla letos prvo mesto Poljska s 1.823 tonami, medtem ko je ZR Nemčija, ki je zasedla lani prvo mesto, letos šele šesta s 149 tonami. Pred njo so DR Nem- čija, Švica, Avstrija in Nizozemska. V izvozu navadnega vina pa je glede ko- ličine odstala na prvem mestu ZR Nem- čija, glede vrednosti pa DR Nemčija, slede jima Švica, Nizozemska, Češko- slovaška in Belgija.

Glavni uvoznik jugoslovanskega in- dustrijskega vina je ZR Nemčija, če- tudi je letos uvozila za polovico manj kot v istem času lanskega leta. Uvoz jugoslovanskega industrijskega vina pa je zvišala Italija, četudi ne v tej smeri, da bi nadomestila izpad izvoza v ZR Nemčijo.

Gozdne pravice kanalskih Slovencev zdaj in v preteklosti

Cesare Volpini: »I diritti di servitù sulle foreste demaniali del Tarvisiano. Aspetti storici e riflessi attuali«. C. S. C. 1958. Stampato: Mogliano Veneto. Znano je, da traja že nekaj let spor med upravo državnih gozdov in Kanal- ski dolini in med posestniki, povečini Slovenci, ker kratki uprava starodavne pravice domačega prebivalstva. Prizna- ti je treba, da je italijanska javnost in tudi vsi časopisi ne glede na strankar- sko opredeljenost na strani prebival- stva. Pravne interese domačinov je med drugimi zastopal tudi eden izmed naj- boljših slovenskih odvetočnikov, Trsta.

Volpinjeva knjižica podaja na 91 straneh zgodovinski nastanek državnih gozdov v Trbižu in Beli Peči. Gozdovi merijo okoli 25.000 ha. Nemški cesar Henrik II. je leta 1006 odstopil te goz- dove bamberskim škofom, ki so jih po sedem sto letih prodali cesarici Mariji Tereziji. Po prvi svetovni vojni so ti goz- dovi padli pod italijanski državni demanj.

Avstrija je z različnimi odredbami in patenti urejevala odnose med deman- jem in 900 zasebnimi lastniki glede služnostnih pravic. Te so obsegale pravo- ciše in določene količine lesa za kurjavo, gradbeni les za domačo po- slopje in les za urejevanje zemljišč.

Leta 1939 se je pod pritiskom Hitler- jeve propagande velik del domačega prebivalstva izselil in je številno lastni- kov s služnostno pravico padlo na 400. Število teh pa venomer pada zaradi od- seljevanja. Pri današnjih cenah lesa znaša takšna pravica do služnostnih pravic povprečno 250.000 lir. Kaj se do- gaja? Ljudje prodajajo vse: travnike, njive, gospodarska poslopja, vse in se selijo, samo hišo s hišno številko, na katero je vezana uslužnostna pravica, te ne prodajajo, ampak se vsako leto lepo oglasijo v Kanalski dolini in na eden ali drugi način vnovčijo to svojo permanentno pravico. Pod Avstrijo je okoli polovica prebivalstva uživala te pravice in je bila v resnično socialno oporo gorskega prebivalstva. Zdaj so lastniki komaj 13% celotnega prebival- stva. Gozdna uprava, kot pač silahna gozdna uprava, bi se rada tega breme- na otresla, pa ne more, ker je pravna pravica nesporno na strani lastnikov.

Volpinjeva knjižica je dragocen pri- spevek k gospodarski in socialni zgo- dovin kanalskih Slovencev. V biblio- grafiji omenja avtor tudi delo znane- ga poznavalca in rojaka Kanalske do- line L. Višarskega (pseudonim), ki je izšlo v »Planinsk